

Asia: VN/21641/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Turun AMK pitää ehdotuksia pääosin kannatettavina ja osittain välttämättöminä.

Kiinnitämme huomiota virheeseen AMK-lain muutosehdotuksen pykälään 13 a Tutkintoon johtavasta vieraskielisestä koulutuksesta perittävät maksut:

Ammattikorkeakoulun on perittävä muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen hyväksytyltä opiskelijalta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattava maksu lukuvuodessa. > Tulee olla "Ammattikorkeakoulun on perittävä muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon..."

Lausunnonantajan näkemykset koskien hakemuksen käsittelymaksun palauttamista

Käsittelymaksun perustelut ovat vanhentuneita ja ne perustuvat aikaan ja lainsäädäntöön ennen lukuvuosimaksujen käyttöönottoa. Suomen kansalaisilla ja pysyvästi Suomessa asuvilla on nykyisin paljon aiempaa useammin EU/ETA-maan ulkopuolella suoritettu toisen asteen tutkinto (3003 henkilöä vuonna 2022 taulukon 3 mukaan), eikä tätä ryhmää Suomen kansalaisia kohdella yhdenvertaisesti. Ammattikorkeakouluille aiheutuu huomattavaa työtä myös esim. ammatillisen perustutkinnon tai kansainvälisen yo-tutkinnon suorittaneiden osalta eikä näiltä hakijoilta peritä hakemusmaksua.

Hakemusmaksu tulisi sitoa hakijan kansalaisuuteen kuten lukuvuosimaksuvelvollisuuskin eikä pohjakoulutukseen. Edelleen esityksessä mainituissa verrokkimaissa hakemusmaksua ei ole sidottu pohjakoulutukseen vaan kansalaisuuteen.

Esityksessä ei huomioida lainkaan ns. harkinnanvaraista valintaa (AmkL 25.2 §), jolloin hakijan pohjakoulutusta ei tarkisteta lainkaan. Ammattikorkeakoulut eivät enää vuosikausiin ole pystyneet tarkistamaan kaikkien hakijoiden pohjakoulutusta, vaan hakukelpoisuus määrittyy harkinnanvaraisesti AmkL 25.2 §:n perusteella käytetyn valintavan mukaan, esim. SAT-testin suorituksella osoitetun osaamisen perusteella. Muutenkin pohjakoulutus on tarkistettu vain hyväksytyiltä hakijoilta (pl. todistusvalinnat). Hakijat voivat silloin kiertää hakemusmaksun valitsemalla esim. suomalaisen pohjakoulutuksen (näin tapahtui vuonna 2016). Jos taas ammattikorkeakoulujen tulisi tarkistaa kaikkien hakijoiden pohjakoulutus ennen valintojen tekemistä, se lisäisi työtä merkittävästi ja hidastaisi valintaprosessia huomattavasti.

Esityksen mukaan hakemuksen käsittelymaksu vähentäisi korkeakoulujen työtä. Kuitenkin jos maksu perustuu pohjakoulutukseen ja on hakukausikohtainen eikä hakemuskohtainen, maksun käyttöönotto ei vähennä vaan todennäköisesti lisää useimpien korkeakoulujen työtä.

Hakemuksen käsittelymaksu tulee palauttaa valmisteluun ja lykätä käyttöönottoa vuoteen 2026. Ehdotetussa muodossa hakemusmaksu ei ole yhdenvertainen hakijoille ja tuottaa korkeakouluille lisätyötä ja ongelmia.

Lausunnonantajan näkemykset tilauskoulutuksen muutoksista

Ehdotetut muutokset selkeyttävät tilannetta. Turun AMK kannattaa ehdotettua muutosta.

Esityksen mukaan tilaaja voisi edelleen periä opiskelijoilta oman käytäntönsä mukaisia maksuja, mistä seuraa epäselvyyttä siitä, kuinka suuren osan kustannuksista tilaajan tulee maksaa. Lainsäädännön perusteluissa asia on esitetty epäselvästi: ”tilaajan pitäisi pääsääntöisesti osallistua myös taloudellisiin panostuksiin opiskelijoiden kouluttamiseen.”

Lausunnonantajan näkemykset koskien lukuvuosimaksujen korottamista

Turun AMK kannattaa ehdotettua muutosta. On hyvä, että korkeakouluilla on niiden autonomian piiriin kuuluva vapaus määritellä eri koulutusohjelmien lukuvuosimaksut siten, että korkeakoulun tasolla sen kaikkien lukuvuosimaksullisten opiskelijoiden maksamat lukuvuosimaksut kattavat keskimäärin heidän koulutuksensa järjestämisestä aiheutuneet kustannukset vuositasolla.

Lausunnonantajan näkemykset lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemistä koskevasta muutoksesta

Turun AMK pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina ja välttämättöminä.

Lukuvuosimaksuvelvollisuuden tulkintaan ja määrittelyyn tarvitaan OKM:ltä entistä enemmän tukea ja korkeakouluille yhtenäiset ohjeet, erityisesti perheenjäsenen oleskelulupakortin omaavien

hakijoiden maksuvelvollisuus. Esim. tilanteessa, jossa perheenkokoaja on saanut ensimmäisen oleskeluluvan opiskelun perusteella.

Opetushallituksen ohjeistus lukuvuosimaksuvelvollisuuden tarkistamisesta korkeakouluille on puutteellinen/vanhentunut jo nykyisellään (esim. perheenjäsenen oleskeluluvat). Myös Opintopolussa yhteishaun hakemuksella Vapautus lukuvuosimaksusta -kysymyksessä mainitut lukuvuosimaksusta vapauttavat oleskelulupatyypit tulee päivittää vastaamaan lainsäädäntöä.

Lausunnonantajan näkemykset tiedonsaantioikeuden lisäämisestä

Turun AMK pitää ehdotusta kannatettavana ja välttämättömänä. Muutos tulee saada voimaan mahdollisimman nopeasti. Korkeakouluille tulee avata katseluyhteys oleskelulupatietoihin tiedonsiirtoliittymän kautta pikaisesti, jotta tarvittavat tiedot voidaan selvittää. Tähän on tarve jo ennen lakimuutoksiakin.

Kantola Ismo
Turun AMK